

Sygn. akt IV CZ 122/16

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

SSA Agata Zając

w sprawie z wniosku J. T.
przy uczestnictwie [...]
o stwierdzenie nabycia spadku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 24 lutego 2017 r.,
zażalenia uczestniczki postępowania S. D.
na postanowienie Sądu Okręgowego w B.
z dnia 4 listopada 2015 r., sygn. akt II Cz .../15,

odrzuca zażalenie.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca J. T. domagał się stwierdzenia nabycia spadku po K. T. na podstawie testamentu z dnia 4 marca 2002 r. W toku postępowania uczestniczka S. D. przedłożyła testament z dnia 21 maja 2005 r., w którym spadkodawczyni K. T. odwołała wszystkie wcześniejsze rozporządzenia testamentowe i jednocześnie rozrzuciła całym swoim majątkiem na wypadek śmierci.

Postanowieniem z dnia 20 grudnia 2013 r. Sąd Rejonowy w S. umorzył postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku i orzekł, że wnioskodawca i uczestnicy ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie. W uzasadnieniu Sąd pierwszej instancji wskazał, że w dniu 28 maja 2013 r. Sąd Okręgowy w B. ogłosił postanowienie o uznaniu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej poświadczenia autentyczności testamentu K. T. z dnia 21 maja 2005 r. wydanego przez Wysoki Trybunał Anglii i Walii Okręgowy Urząd Spadkowy w B. w dniu 3 lutego 2009 r. Z tego względu - w ocenie Sądu Rejonowego - wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia o dziedziczeniu po K. T. jest aktualnie zbędne.

Na skutek zażalenia uczestnika A. T. Sąd Okręgowy w B. postanowieniem z dnia 4 listopada 2015 r. uchylił zaskarżone postanowienie Sądu pierwszej instancji. W uzasadnieniu swojego orzeczenia Sąd drugiej instancji wskazał, że z postanowienia Sądu Okręgowego w B. z dnia 28 maja 2013 r. wynika tylko to, że poświadczenie autentyczności testamentu K. T. wydane przez Wysoki Trybunał Anglii i Walii Okręgowy Urząd Spadkowy w B. w dniu 3 lutego 2009 r. zostało uznane na obszarze RP. Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji opierając się wyłącznie na orzeczeniu z dnia 28 maja 2013 r. wydanym w postępowaniu delibacyjnym oraz, jak się wydaje, na twierdzeniach uczestniczki S. D., stwierdził, że wskazane postanowienie stoi na przeszkodzie rozpoznaniu sprawy o stwierdzenie nabycia spadku po K. T. Sąd drugiej instancji wskazał, że uzasadnienie zaskarżonego postanowienia nie zawiera jakiegokolwiek wyводу odnośnie skutków prawnych ww. orzeczenia Wysokiego Trybunału Anglii i Walii w B., uznanego na obszarze RP, dla postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, co pozwala na przyjęcie, że Sąd Rejonowy w ogóle nie badał tej kwestii. Według Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji nie poddał także analizie tego, czy w postępowaniu przed wskazanym Trybunałem oceniana była również zdolność testowania spadkodawczyni w dniu 21 maja 2005 r., co stanowi główny zarzut

podnoszony przez uczestników w niniejszym postępowaniu, czy też postępowanie w zakresie poświadczenia autentyczności ma jedynie formalny charakter a z racji jego istnienia i uznania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podważenie ważności testamentu nie jest obecnie możliwe. W tej sytuacji, w ocenie Sądu Okręgowego na tym etapie sprawy, bez wnikliwej analizy wskazanych wyżej okoliczności - niewyjaśnionych przez Sąd pierwszej instancji, zaskarżone postanowienie uznać należy za przedwczesne i z tego względu Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. uchylił je.

Uczestniczka S. D. zaskarżyła w całości postanowienie Sądu Okręgowego w B. z dnia 4 listopada 2015 r. zarzucając Sądowi drugiej instancji naruszenie art. 1108 k.p.c. oraz art. 1102 § 2 k.p.c. - oba przepisy w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2009 r. oraz art. 355 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenia do Sądu Najwyższego przysługują na postanowienia sądu drugiej instancji wymienione w art. 394¹ § 1, 1¹ i 2 k.p.c. Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. przysługuje od wydanych na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. orzeczeń kasatoryjnych, czyli wyroków (postanowień co do istoty w postępowaniu nieprocesowym - art. 516 k.p.c.) uchylających orzeczenie i przekazujących sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, z przyczyn określonych w tym przepisie.

Celem tego zażalenia, z którymi wiąże się także zakres kontroli sprawowanej przez Sąd Najwyższy przy jego rozpoznaniu, jest zbadanie, czy powołana przez sąd odwoławczy przyczyna takiego orzeczenia odpowiada podstawie ustawowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41). Nie budzi wątpliwości, bo wynika to wprost z powołanych przepisów i charakteru tego szczególnego środka odwoławczego, że zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje wyłącznie od orzeczeń uchylających wyrok (postanowienie co do istoty) i przekazujących sprawę do ponownego rozpoznania, a przedmiotem kontroli jest wyłącznie to, czy sąd drugiej instancji prawidłowo zakwalifikował określoną sytuację procesową jako odpowiadającą

przyczynie orzeczenia kasatoryjnego, którą obecnie stanowi tylko nierozpoznanie istoty sprawy albo potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego w B. z dnia 4 listopada 2015 r. nie jest orzeczeniem przekazującym sprawę do ponownego rozpoznania. Sąd drugiej instancji nie uchylił bowiem postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 20 grudnia 2013 r. dlatego, że Sąd pierwszej instancji nie orzekł co do istoty sprawy ani z tej przyczyny, by wydanie orzeczenia w instancji odwoławczej wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Przeciwnie Sąd Okręgowy jako podstawę prawną swojego rozstrzygnięcia wskazał przepis art. 386 § 1 k.p.c. i stwierdził, że w okolicznościach faktycznych tej sprawy Sąd pierwszej instancji nie rozważył wszystkich niezbędnych dla jej rozstrzygnięcia kwestii i dlatego postanowienie Sądu Rejonowego, jako przedwczesne, uchylił.

Tego rodzaju orzeczenie w istocie ma zatem charakter reformatoryjny - nie zostało bowiem oparte na art. 386 § 4 w zw. z art. 397 § 2 i art. 13 § 2 k.p.c., a od takiego orzeczenia zażalenie na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., do Sądu Najwyższego nie przysługuje.

W tym stanie rzeczy, Sąd Najwyższy odrzucił - jako niedopuszczalne zażalenie uczestniczki na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., art. 398⁶ § 3 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.

kc

aj